Єднаймося в Просвіті!

Галицька Просвіта

28 (602)
14 липня
2016 р.

Погляньмо на себе збоку, адже має бути соромно перед іншими, перед світом, що ми такі терплячі, толерантні, демократичні, гуманні, але й досі, у час XXI століття, залишаємось, на жаль, Кайдашевою сім'єю. Гірка репутація – Кайдашева нація.

Ірина КОЛОДЮК,
учителька українознавства

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ "Ідея Банк" МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

ДИВИСЬ У КОРІНЬ...

Що не кажіть, а політтехнології – то важлива річ. Особливо коли є потреба зманіпулювати суспільством, переключити його увагу із дражливої для влади чи певної політичної сили проблеми на щось інше. Хоч теж важливе, але тепер дражливе для спільноти. І ото щойно заятрився офшорний скандал і суспільство вимагало розслідувань і пояснень щодо створення у час війни офшорних компаній, діяльності "сліпих трастів" насамперед від очільника держави і високопосадовців, Уряд кинув народові "кістку", себто повідомив, що з 1 липня підвищується ціна на газ (а з нею всі комунальні тарифи) майже аж до семи тисяч гривень за тисячу кубів.

І ось уже три місяці дискусії киплять як вулкан. Практично вся увага ЗМІ, парламентської опозиції переключилась на тарифи. Піднялися навіть немічні профспілки. Забули про офшори, про війну, соціальні негаразди...

Із цими тарифами справді багато незрозумілого. Якщо у 2015-му Україна видобула 19,9 млрд. м^3 свого газу за ціною (з усіма накрутками) по 1560 грн. за тисячу кубів, а населення спалило 17,1 млрд. кубів, за твердженнями Юлії Тимошенко, то з якої це оказії Уряд вирішив, що з липня тисяча кубів вуглеводню має коштувати майже сім тисяч? Поясніть, панове, як кажуть, на пальцях. І забудеться лиха година.

Інакше одні пропонують створити робочу групу з вивчення правосильності підняття ціни на газ і збільшення тарифів. Інші вимагають створити тимчасову слідчу комісію (ТСК) з цим же завданням, щоправда, інші пропонують, аби вона зайнялася перевіркою ціноутворення на газ, починаючи з часів Лазаренка і ЄЕСУ Юлії Тимошенко.

Радикали, правда, не покинули ідею створення ТСК з розслідування офшорів. Але для суспільства це вже не така гаряча тема. Бо ж ще до того Генпрокуратура вкупі з іншими силовими структурами, НАБУ нарешті почали виявляти активність у боротьбі з корупцією. Звучать гучні заяви, відбуваються видовищні затримання і такі ж передбачувані втечі... І на цьому тлі противники ідеї створення будь-яких слідчих комісій, а тим паче проведення дострокових парламентських виборів, усіх інших називають "аґентами Кремля". Це справді щось від лукавого: ніби й хочеться правди й утвердження справедливості, але...

А тим часом "русскій мір" не дрімає. Хрестовим, чи-то хресним походом, УПЦ московського підпорядкування рушила на Київ із Донбасу, із Святоуспенської Святогірської лаври, де в останні дні свого царювання переховувався В. Янукович, і з заходу – з Почаївської лаври. Мета акції нібито свята: "хода миру, любові й молитви за Україну", єднання сходу і заходу. Але чи справді ті, хто підтримував і підтримує російську аґресію в Криму і на сході України, хто забороняє звертатися у храмах до Господа українською мовою щиро прагнуть об'єднати країну? Чи сама акція не є утвердженням ідеї "русского міра" і спонуканням протистояння вірян Церкви і праворадикальних спільнот. Про це попередив радник глави МВС, нардеп Антон Геращенко. Як свідчать інтернетджерела, в рядах прочан – хлопці в церковних камуфляжах і спортивної статури. Вони, виглядає, готові до протистояння. Отож подумаймо, кому це вигідно... Чи не краще було б вірянам Московського патріархату організувати ходу в Москву до Путіна й Кирила, вимагаючи миру і припинення війни.

А мені б хотілося, аби зі сходу і заходу, півночі й півдня йшла спільна хода за створення Української Помісної Церкви. І щоб у парламенті задля України єднались і коаліція, і опозиція, і всі були одно.

Богдан ВІВЧАР

ЖИТТЯ ЯК Є

Збудуй хату та із цегли

На Прикарпатті хочуть підтримувати індивідуальне житлове будівництво.

В облдержадміністрації відбулося розширене виїзне кущове засідання щодо впровадження реґіональних програм підтримки індивідуального житлового будівництва на селі "Власний дім».

Захід відбувся за участю заступника голови облдержадміністрації Ярослава Паранюка, голів та заступників голів райдержадміністрацій, сільських та селищних голів, голів ОТГ, представників Мінреґіонбуду та асоціації "Власний дім».

Серед присутніх також були керівники реґіональних фондів підтримки індивідуального житлового будівництва на селі з Івано-Франківського, Львівського, Чернівецького, Тернопільського та Закарпатського обласних фондів.

Учасники обговорили стан виконання реґіональних програм підтримки індивідуального житлового будівництва на селі та обмінялися досвідом роботи у цій сфері.

Як зазначив Ярослав Паранюк, програма «Власний дім» розроблена відповідно до указу Президента України та діє з метою фінансової підтримки індивідуальних забудовників шляхом надання їм довгострокових кредитів для спорудження індивідуальних житлових будинків.

Рятувальники себе показали!

Ця зустріч стала справжнім святом, сповненим незабутніх вражень та емоцій, для дітлахів обласного центру. На території Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького рятувальники відзначили «День професій». Цей чудовий захід втілив дитячу мрію стати хоча б на день дорослими: вдягнути форму рятувальника чи білий халат лікаря, сісти за кермо патрульного автомобіля, зробити стильну зачіску, а навіть приготувати смачну страву.

Кожна дитина отримала трудову книжку та мала можливість «влаштуватись на роботу». Після короткого майстер-класу від фахівців своїх галузей – рятувальник, водолаз, піротехнік, лікар, перукар, кухар, модельєр – діти приступили до «роботи». Як сумлінні «працівники» вони отримували заробітну плату, яку могли витрачати на власний розсуд.

Чи не найпопулярнішою серед дітей виявилася професія рятувальника. Вони захоплювалися вогнеборцями, водолазами, піротехніками, з подивом та нестримною цікавістю розглядали їхнє спорядження й обладнання, приміряли на себе спеціалізований одяг. Крім того, найсміливіші та найвідважніші навіть намагалися самотужки погасити умовну пожежу. Хлопчики і дівчатка мали змогу не тільки побачити справжній пожежний автомобіль, а й посидіти в ньому. Вражень було чимало... І багато дітей забажали стати такими ж сильними, мужніми, сміливими, здатними пожертвувати собою на благо інших.

Викрили війта-корупціонера

Івано-Франківською місцевою прокуратурою повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 364 КК України (зловживання службовим становищем) КК України екс-голові приміського села.

Встановлено, що колишній голова одного з сіл Івано-Франківської міської ради, зловживаючи службовим становищем, діючи умисно в інтересах третіх осіб, уклав договір про пайову участь із приватним акціонерним товариством, занизивши при цьому площу об'єкта будівництва багатоквартирного житлового будинку.

Внаслідок цього сільським бюджетом недоотримано понад 360 тис. грн.

Йому світить штраф від трьох до шести років.

Не паліть

Рятувальники області щодня по кілька разів виїжджають на гасіння загорань сухої трави.

У більшості до виникнення цих пожеж призводять необережне поводження з вогнем. Як правило, люди не замислюються, наскільки страшними можуть бути наслідки їхньої безпечності.

Управління ДСНС звертається до всіх жителів області бути обережними у поводженні з вогнем, особливо у спеку. Рятувальники наголошують на дотриманні елементарних вимог на дачних ділянках та приватному житловому секторі. Окрім цього, громадянам треба бути дуже обачними при палінні, не кидати недопалків на суху траву, не розпалювати багаття поблизу сухостою, лісових насаджень, полів.

Якщо помітили дим, тління або слабкий вогонь, спробуйте їх загасити, вилити на вогнище відро води чи прикидати землею.

Або ж одразу телефонуйте на «101».

Шкільні автобуси від партнера Порошенка

Департамент освіти, науки та молодіжної політики облдержадміністрації 24 червня за результатами тендеру замовив ДочП «Автоскладальний завод № 1» ПАТ «Автомобільна компанія «Богдан Моторс» автобусів на 36,40 млн. грн. Про це повідомляється у «Віснику державних закупівель».

У липні поставлять 26 спеціалізованих шкільних автобусів не раніше 2013 року випуску по 1,4 млн. грн. за кожен.

Автобуси екологічного класу не нижче Євро-3 на 27 місць будуть пофарбовані у жовтий колір із написами «Діти» з боків та оснащені проблисковими маячками на даху.

Співвласником «Богдан Моторс» раніше був Петро Порошенко, а тепер компанія належить його бізнес-партнеру Олегу Гладковському (Свинарчуку), першому заступникові секретаря РНБОУ.

З нею не сперечайтесь

Інспектор патрульної поліції Івано-Франківська Людмила Пилипчак перемогла на турнірі з єдиноборств у Китаї.

9 червня у місті Nanchong (Китай) пройшов турнір «The LEGEND of EMEI 10». Людмила Пилипчак добре вивчила свою суперницю – тамтешню зірку бойових мистецтв.

Китаянка затиснула Люду в кут рингу і хотіла кинути її через коліно. Та українка застосувала больовий прийом, внаслідок чого перемогла вже у першому раунді.

ДОВИБОРИ-2016

СВІЙ ЗА СВОГО!..

Шановні виборці
85-го виборчого округу!

Підтримайте на проміжних виборах свою землячку – освітянку і просвітянку Оксану ТЕБЕШЕВСЬКУ – чесну, відповідальну, щиру українку, разом з якою ми можемо сказати: «Ми чесно йдем! У нас нема зерна неправди за собою...»

17 липня відбудуться проміжні вибори народних депутатів України у 7-ми одномандатних виборчих округах у Волинській, Дніпропетровській, Івано-Франківській, Луганській, Полтавській, Херсонській та Чернігівській областях. На Прикарпатті народного депутата України обиратимуть у виборчому окрузі № 85 (центр – м. Калуш).

Округ може стати ареною «сімейного підряду» в українській політиці. Після походу у Кабмін Ігоря Насалика, якого називають «господарем Калуша», естафету у цьому окрузі може підхопити його брат. І БПП бачить найбільш імовірним кандидатом у нардепи на цьому окрузі брата міністра енерґетики Сергія Насалика, який на минулих місцевих виборах був обраний мером міста Рогатин, яке теж входить у цей округ.

Компанію йому складає другий брат – нардепа Олександра Шевченка – Віктор Шевченко.

«Батьківщина» виставила на Калуський округ також дуже серйозну кандидатку. Від партії Тимошенко у 85 окрузі балотується Ольга Сікора, яка вже вигравала вибори в цьому окрузі 2012 року.

Своїх кандидатів висунули УНА–УНСО, «Опозиційний блок» та інші партії. Їхня кількість – за три десятки.

Для нас важливим є те, що їм протистоїть **Оксана ТЕБЕШЕВСЬКА,** 1955 р. н., вчитель української мови та літератури в Голинській ЗОШ І–ІІІ ступенів Калуського району, заслужений вчитель України, депутат Івано-Франківської обласної ради від ВО «Свобода» і головне – просвітянка. Вона довела свою відданість українській справі своєю діяльністю на ниві освіти й «Просвіти», утвердженням правдивої української історії і духу, правди, добра, справедливості. Вона не засівала округ гречкою і не задобрювала виборців різними послугами, в тому числі туристичними. Вона просто говорила людям правду про нинішню ситуацію й можливі шляхи виходу з кризи. Повірте, вона не лукавила. Отож за давнім просвітянським гаслом, станьте «Свій за свого!».

Підтримайте Оксану ТЕБЕШЕВСЬКУ своїм голосуванням. Раз добром зігріте серце – вік не прохолоне. У праці на благо України.

Правління ІФ ОО
ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка

ТАК ДУМАЮ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – ПАРЛАМЕНТУ*

Обрання чесного Президента потребує утворення Комітету № 1 у Верховній Раді, завдання якого буде висувати кандидатів на Президента.

Цей комітет мав би мати дуже поважну й важливу функцію, від якої залежатиме майбутнє України. Тому членами цього комітету мають бути незалежні депутати. Спікер Верховної Ради має перевірити позафракційних депутатів щодо їхньої позафракційности і добрати до Комітету № 1 дійсно безпартійних депутатів. Це головна вимога до вибору членів цього комітету.

Поза тим, освіта членів Комітету № 1 має бути досить високою, найкраще вищою. Спікер мусить на додаток дослідити біографії кандидатів у члени комітету і добрати депутатів, яким можна довірити процес пошуку кандидатів на Президента: справжніх патріотів і справжніх новаторів та реформаторів на цій доленосній для України посаді.

Далі спікер має діставати щоквартальні звіти від Комітету № 1 про бесіди, які провів комітет із можливими майбутніми Президентами, і зробити висновок, наскільки комітет відповідає своїй місії. Після одержання цих звітів і після бесід із головою комітету спікер може переглянути склад комітету: усунути баласт і додати найнезалежніших нардепів.

Це все покладає на спікера парламенту нову й важливу роль у державі. Найкраще, коли депутати оберуть позафракційного спікера.

Але назалежно від партійности чи безпартійности спікера, Президент має щонайменше раз на рік зустрічатися зі спікером і розглядати, наскільки майбутні кандидати на Президента дійсно безпартійні й висловлювати свою думку про них. Думку Президента спікер ставить на голосування у ВР і якщо вона схвалить цю думку, то у виборчому бюлетені проти імен обговорених кандидатів ставиться примітка з думкою чинного Президента.

Після добору 10 кандидатів на пост голови держави, Комітет № 1 за рік до виборів Президента подає свій список на розгляд Верховної Ради з проханням сказати своє слово про майбутніх кандидатів.

За п'ять місяців до виборів, спікер опубліковує думки депутатів Верховної Ради про майбутніх кандидатів на Президента у «Голосі України» та у низці найпоширеніших газет у державі та на всіх каналах телебачення.

Крім списку Комітету № 1, ЦВК реєструє самовисуванців на підставі «Закону про вибори», але виключно безпартійних.

Така у загальних рисах має бути роль Комітету № 1 у державі.

Добір кандидатів на Президента має відбивати реальні стосунки різних верств населення і не мусить копіювати добір кандидатів у инших країнах.

Копіювання чужих зразків, як на мене, головна причина політичних та инших криз у житті Української держави.

Святослав КАРАВАНСЬКИЙ

**Зберігаємо правопис автора.*

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ. А ЯКА ВАША ДУМКА?

СІМ РАЗІВ ВІДМІРЯЙМО

«Український» Уряд готує тотальну приватизацію залишків державної власности. В бюджеті на 2016 рік передбачено дохід від приватизації, 450 об'єктів – 17,1 млрд. гривень, це менше 1 відсотка ВВП. Одержані кошти використовуватимуть на поповнення бюджету, а не на розвиток економіки держави, тобто «проїдання».

Депутат Верховної Ради М. Головко висловлює думку, що продавати підприємства та землю під час кризи й війни – державна зрада. Навіть Президентові під час війни складно продати свої підприємства, то як же «реформатори» збираються приватизувати залишки народного добра.

Експерт І. Ракитська вважає, що продаж активів за відсутности стратегії їхнього розвитку є в корені помилковий підхід.

До речі, і в Європейському банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) розчаровані ходом приватизації в Україні. Про це повідомив керуючий директор ЄБРР зі Східної Європи Р. Маліга. «Приватизація в Україні є вкрай необміркованою. Необхідно терміново реформувати банківську систему і енергетичний сектор країни, а також подолати корупцію в державних компаніях», наголошує він.

Світовий досвід показує, що співвідношення форм власности склалось скрізь по-різному: у Франції – 40 відсотків державної власности, Німеччині – 30 відсотків, у США – 20 відсотків, у Англії – 25 відсотків. В Україні частина державної власности становить менше 10 відсотків. Проте фарисейська влада хоче залишити менше 1 відсотка народної власности. На жаль, у нашій державі в результаті попередньої приватизації, за оцінками Інституту економіки НАНУ, приватизовані підприємства значно погіршили фінансові показники. Тобто внаслідок приватизації в країні відбулося не підвищення ефективности виробництва, а пограбування українського майна і вивіз капіталу... Ефективного власника ми так і не отримали, а ВВП країни з часу Незалежности знизився вдвічі. Приклад сусідньої Білорусі показує ефективну дію державного менеджменту: за цей же період **частка державного майна становить 85 відсотків, а ВВП зріс вп'ятеро**. Тобто білоруси вдесятеро працювали останні 24 роки ефективніше від «української» влади! Ось приклад ефективного управління державними підприємствами.

Для розв'язання сучасних важких проблем в Україні необхідно враховувати досвід успішних європейських реформ, а саме орієнтуватися на змішану економіку, соціалізований капіталізм, на активне жорстке державне реґулювання, а це вимагає суворої відповідальности за наслідки реформ неукраїнської за суттю владної еліти

Сьогодні українська громада у більшости наполягає на поверненні в державну власність підприємств, які є стратегічно важливими (електроенергетика, корисні копалини, зв'язок тощо) й повернути незаконно приватизовані підприємства, а не продавати те, що залишилось у власності народу.

Тому маємо вимагати заборони приватизації стратегічно важливих підприємств і залишків народної власности й землі на всіх рівнях (державному, обласних, сільських рад); перевірки діяльности підприємств на предмет відповідности договорів приватизації та виконання власниками своїх зобов'язань; здійснити реприватизацію неефективно діючих підприємств у галузях електроенергетики та корисних копалин, засобів масової інформації, зв'язку тощо; законодавчо встановити жорстку відповідальність на всіх рівнях управління за функціонуванням державних установ та підприємств, а також матеріально заохочувати успішних керівників. Якщо Президент, Прем'єр-міністр, Верховна Рада України нездатні налагодити управління державними підприємствами та побороти корупцію, хай ідуть у відставку. Коли ж «українська» влада надалі приватизуватиме залишки народної власности, не вестиме боротьбу з корупцією, всі громадські організації і партії мають бути готові до нового Майдану.

Євген РОМАНИШИН, *ГО «Українська громада» Івано-Франківської області*

ДІЯ

АБИ ДІТИ БУЛИ ЩАСЛИВІ

В Івано-Франківську відкрили приміщення для лікування дітей, у яких діагностують вади мовлення та аутизм.

В обласній психоневрологічній лікарні № 3 після реконструкції, проведеної за кошти меценатів, відкрили приміщення відділення для лікування дітей від трьох до вісімнадцяти років, у яких діагностували вади мовлення, аутизм, наркотичну залежність.

«Наразі підготовлене приміщення, а практичну роботу ми розпочнемо вже з серпня, – розповіла завідувачка відділення Христина Пентякова. – Працюватимуть психологи, логопеди, психіатри, арттерапевти. Будемо застосовувати іпотерапію».

Працівники відділення вестимуть амбулаторні прийоми, а також лікуватимуть стаціонарно. Для цього передбачили 15 ліжок. Кімнати для перебування пацієнтів добре впорядкували, придбали необхідні меблі та іграшки. «Палати розраховані на двох осіб. Кожна дитина матиме свої тумбочку, шафу та особистий простір», – зауважив під час спілкування з журналістами головний лікар обласної психоневрологічній лікарні № 3 Мирон Мулик. Він вважає, що обстановка у відділенні, медикаментозне лікування, а особливо нові методики соціальної адаптації та реабілітації, повинні сприяти якомога швидшому одужанню хворих. На це спрямована також співпраця прикарпатських медиків з польськими колеґами, які завітали в область і взяли участь у відкритті відділення. Серед них – директор неврологічно-психологічного шпиталю міста Ополє Кшиштоф Назімек, який поділився методиками лікування дітей з проблемами психічного розвитку.

ПАМ'ЯТЬ

І В ГОРИ ПРИЙШЛА ВІЙНА

Липневого дня жителі чотирьох Березовів, мальовничих гуцульських сіл, що розкинулись на улоговині, оточеній зеленими вершинами Карпатських гір, проводжали в останню дорогу свого земляка, уродженця Баня-Березова Миколу Самака.

Його тіло привезли побратими-АТОвці з Дніпра, де за експертизою ДНК було встановлено особу героя-десантника, який воював у найгарячіших місцях російсько-української війни, зокрема в Донецькому аеропорту, де і загинув, рятуючи побратимів. Білий бус із написом «Вантаж 200», за яким їхали кілька бусів з воїнами-АТОвцями у камуфляжній формі і зі священиками Михайлом Арсеничем із Нижнього Березова і Михайлом Дрогомирецьким із Баня-Березова, зупинився біля історичної Могили на присілку Царинка у Середньому Березові. В центрі Середнього Березова колона знову зупинилась біля пам'ятника Степанові Бандері і пам'ятного Хреста на честь героїв-березунів, які віддали своє життя за волю України. Священики відслужили панахиду, і всі присутні, в тому числі юні пластуни, які відбувають пластовий збір у Нижньому Березові, помолились за упокій душі Миколи Самака і за всіх героїв, які стали на захист України від московських окупантів і їхніх прихвоснів – бандитів-сепаратистів.

Добру роботу щодо організації похорону здійснили керівництво й активісти сіл, зокрема Василь Арсенич із Нижнього Березова, голова сільської ради села Середній Березів Микола Ігнатюк, голова Березівської станиці Братства ОУН–УПА Іван Клим'юк, комбатант ОУН–УПА Василь Томич, голова Івано-Франківської ОУН Микола Сулятицький.

У рідному селі героя – Баня-Березові відбулась панахида. А наступного дня відбулось урочисте поховання славної пам'яті героя-кіборга Миколи Самака, на яке зібрались тисячі горян.

Хоч Микола був сиротою, виростав без матері, яка померла, народжуючи сестричку Надію, коли Миколці було лише чотири роки, а батько з горя і розпачу теж відійшов у вічність, односельці не покинули сиріт у біді. Надійка виростала у родичів у Баня-Березові, а Миколка – у бабусі, в селі Текуча, де закінчив восьмирічку і згодом – Івано-Франківський фізкультурний коледж. Гіркота сирітської долі загострила у хлопця відчуття справедливості – був учасником обох Майданів. А коли почалась російсько-українська війна, його професійний вишкіл спортсмена, знадобився у лавах 80-ої аеромобільно-десантної бриґади. 19 січня 2015 року 23-річний кіборг Микола Самак героїчно загинув у Донецькому аеропорту.

Його командир – підполковник Курка біля могили героя на цвинтарі біля Баня-Березівської церкви попросив вибачення у березунів, що не зміг зберегти життя Миколі й запевнив присутніх, що поки є такі бійці як Микола, Україна буде. Слово мав ще один учасник російсько-української війни – народний депутат Юрій Тимошенко, котрий, зокрема, повідомив, що, на його думку, і кіборги в Донецькому аеропорту, і загиблі на інших ділянках війни українські бійці стали жертвами зради у вищих ешелонах керівництва армії і держави. І як приклад навів епізоди з діяльности Верховної Ради, коли реґіонали з т. зв. «Опозиційного блоку» двічі заблокували закон про конфіскацію майна російських аґресорів в Україні, бо, на думку Ю.Тимошенка, їхнього, реґіоналів, майна в Росії не менше, ніж російського в Україні. Оповів нардеп Ю.Тимошенко і про закон про Національну ґвардію, який вже був проголосований, але чомусь заветований Президентом, і про те, що українська військова промисловість випустила 10 найефективніших у світі модерних танків «Оплот», але їх не відправили на передову для підмоги нашим бійцям, яким фактично заборонено захищатись від нагліючого і зневажаючого Мінські угоди ворога, а продали Таїланду. «Нас, фронтовиків, – наголосив Ю. Тимошенко, – зараз більше ніж було на Майдані з кийками. Ми їм добряче дали, але не добили... Наші полеглі побратими заспокояться тоді, коли очистимо владу від зрадників і продажних політиків і коли Український прапор майорітиме над Донецьком і Луганськом...».

Панахиду над героєм-кіборгом Миколою Самаком відслужили священики під орудою єпископа Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ владики Івасюка.

Бойовий салют на честь полеглого героя нагадав горянам, що і до нас прибула війна і що ми не маємо права бути байдужими до подій російсько-української війни. Готовність захищати Україну має стати нашим повсякденним девізом і спонукою до тяжкого, але почесного обов'язку укріплювати обороноздатність української армії і на всяк випадок формувати загони самооборони, подібні до структур УПА. «Борітеся – поборете! Вам Бог помагає!», – закликав наш національний пророк Тарас Шевченко.

Микола Зеновій СИМЧИЧ,
з чотирьох Березовів на Косівщині

ЩИРІ ДУМКИ

ВІРШ ІЗ ГАЗЕТИ

В село бійця із фронту привезли,
У траурі село і Україна,
Упав в своїм останньому бою,
А сповнилось йому
лиш тридцять років.
Йому би жити й жити!
Любити світ, свою кохану,
І небо незахмарене, і сонце,
Яке дарує радість і життя.
Він дивиться на мене із портрета
У чорній рамці,
Який надрукували в райгазеті.
У серці назбиралося думок,
А він уже нічого нам не скаже,
Надії, мрії, світлі сподівання
З собою забере в могилу.
Скупі слова: «Загинув наш земляк
З Сваричева Олег Лисевич»,
А далі – енні батальйон, бриґада,
А далі дата смерті – 6 липня,
Якраз перед Купала,
Коли ішли на річку земляки,
А він закрив від куль
наш новий ранок.

Любомир МИХАЙЛІВ,
с-ще Рожнятів

КІНО

Я СИН НАРОДА, ЩО ВГОРУ ЙДЕ...

Бажав я для скованих волі,
Для скривджених кращої долі
І рівного права для всіх –
Це весь і єдиний мій гріх...

Такими словами розпочинається музичний фільм «Я син народа, що вгору йде», присвячений 160-річчю народження Івана Франка, який мали можливість переглянути на обласному телебаченні «Галичина» наші краяни, а також прилеглі райони сусідніх областей, куди сягає сигнал.

У ньому взяли участь жіночий вокальний ансамбль ОНД «Просвіта» «Квіти ромену» (керівник – О. Турок), учні музичної школи № 2 ім. В. Барвінського Ірина Шегеда і Ярослав Андрусяк, дует у складі Любові та Петра Гордіїв, жіночий вокальний ансамбль «Ромашка» з Іваниківки Богородчанського району, керівник Клубу обдарованих дітей Руслана Денега, народний аматорський хор «Просвіта» з Коломиї, фольклорний гурт «Пшеничне перевесло» обласної організації «Жіноча громада», жіночий вокальний ансамбль «Смерічка» Центрального народного дому (керівник – Л. Мельник), жіноче тріо міського народного дому (керівник – А. Якубовська), учні ЗОШ № 16 Назар Мандич та № 11 Анастасія Сапіжак, шестирічна Діаночка Боднар і хореографічний колектив народного танцю Центру дитячої та юнацької творчості (керівник – Т. Ґедзик).

У фільмі прозвучали твори на слова І. Франка «Червона калино, чого в лузі гнешся?», «Ой ти, дівчино, з горіха зерня», «Чого являєшся мені», «Час рікою пливе», «Ви чули ту новину», «Дивувалась зима», «Місяцю-князю», «Сідоглавому», «Мій раю зелений», «Пісня будущини», «Ой жалю, мій жалю», «Гей Січ іде», «У долині село лежить», «Ожиємо, брати, ожиєм», «Гей розвивайся ти, високий дубе».

Музичний фільм знімали в Івано-Франківську та його околицях, в Коломиї, де Іван Франко бував п'ятнадцять разів, в Іваниківці Богородчанського району, куди пішки три дні йшов зі Львова до дівчини. У фільмі використано фраґменти з рідного села Івана Франка Нагуєвичі Львівського області та музею.

Над програмою працювали автор проекту – голова обласної організації «Жіноча громада» Михайлина Боднар, журналіст Надія Семенкович, телеоператор Владислав Семенкович, монтаж здійснив Микола Коцюба. Фільм уже отримав широкий резонанс і схвальний відгук.

Хто ще не бачив, слідкуйте за рекламою. **А презентація його відбудеться у НД «Просвіта» 31 липня о 17.00.**

Н. К.

ЩИРІ ДУМКИ

ЛЮБОВ ДО ВСЕВИШНЬОГО У ТВОРЧОСТІ УКРАЇНЦІВ

Всі ми у церквах після Святої Літургії неодноразово співали молитву «Боже великий, єдиний...». Кожен рядок цієї молитви пронизаний світлим почуттям турботи про Україну і щирою вірою в кращу нашу долю. Автор тексту – Олександр Кониський з Наддніпрянщини, та поширення і слави ця пісня-молитва набула в нас, в Галичині, коли музику на її слова написав Микола Лисенко. Композитор надав поезії урочисте звучання. Молитва стала славнем українського народу, який виконували у навчальних закладах, церквах, середовищах людей, які пам'ятали свій український родовід як в Україні, Америці й Канаді, так і в сибірських завоях.

Боже великий, єдиний,
Нам Україну храни,
Волі і світу промінням
Ти її осіни.

Світлом науки і знання
Нас, дітей, просвіти,
В чистій любові до краю
Ти нас, Боже, зрости.

Молимось, Боже єдиний,
Нам Україну храни,
Всі свої ласки-щедроти
Ти на люд наш зверни.

Дай йому волю, дай йому долю,
Дай доброго світу,
Щастя дай, Боже, народу,
І многая, многая літа.

Винятково щирим є вірш Івана Огієнка, відомого як митрополит Іларіон (1882–1972, Канада).

Люблю я Господа душею,
Люблю Його і серцем всім,
І все істотою своєю
Собі про Нього розповім!

Я чую рухи скрізь Господні,
Я чую подихи весни,
І звуки Божі великодні
Мені приносять тихі сни.

І чую Бога кожним рухом
І в кожнім звуці чутний Він
Я чую серцем, чую духом
Його в природі тихий дзвін.

Я Бога серцем і душею
Любовно чую й пізнаю,
А ум істотою своєю
Не бачить Бога і в раю.

Кожен українець з любов'ю і журливою задумою слухає пісню невідомого автора, а музики Марії Шалайкевич «Все це дари Божі»:

Знай, дитино, що земля та
І все, що нам треба,
І вода, і гай, і поле,
Все нам дано з неба.

Приспів:
Сині гори, темні бори
І левади гожі
Весь прекрасний край
наш рідний
Все це – дари Божі.

І душа, і серце наше,
І сила, і спромога,
І талант, і здібність наша
Дані нам від Бога.

Приспів:
Полюбім, що красне й добре,
Усе, що від Бога.
Це до щастя й добробуту
Найкраща дорога.

Богдан СУШЕВСЬКИЙ, *просвітянин*

ПОСТАТІ

Цьогоріч виповнилось 200 років народження Рудольфа Моха – відомого галицького діяча та священика. Здавалося б, культурно-освітні товариства і громадськість краю мали б широко відзначити цю дату, адже він свого часу зробив багато для розвою культури, був активним місіонером і протиалкогольним діячем. А ще він писав п'єси, які для широкого загалу так і залишилися невідомими. А вони цілком могли б бути у репертуарі новітніх театрів, якщо Р. Моха називають «галицьким Котляревським».

Наукові читання у Національному заповіднику «Давній Галич» і відвідини його могили та майже розваленої садиби у с. Курипів – ось і всі заходи, приурочені до визначного ювілею. До наступного поважного треба чекати років 50 або й 100. Може, тоді наші нащадки краще спроможуться вшанувати цю непересічну особистість.

У цій публікації ми зібрали цікаві факти його біографії, які можуть бути використані для написання ширшого дослідження, якого на сьогодні ще немає, про Р. Моха. Інтернетом «блукають» стандартні відомості про цього священика-патріота, але хотілося б, щоб про нього вагоме слово сказали й авторитетні дослідники-літературознавці.

ЦІКАВІ ФАКТИ З ЖИТТЯ РУДОЛЬФА МОХА

Рудольф Іванович Мох (псевдоніми – Рудольф Мхъ, Мех, Рудольф, Р. М.) народився 17 квітня 1816 у місті Бережани на Тернопільщині. Помер 12 лютого 1892 року в селі Острів Галицького району. Похований біля церква Св. Параскеви у Курипові. Священик Української Греко-Католицької Церкви, письменник, громадський діяч. Один із продовжувачів справи «Руської трійці», діяч Головної Руської Ради.

Походження. Р. Мох походив із давнього міщанського роду. Його дід Лаврентій був у Бережанах заможним господарем. Свого сина Івана він віддав спочатку до школи, а згодом примусив вивчитися на органіста. Він, хоч був охрещений у руському обряді, працював у латинському костелі. Одружився з полькою Аґнесою Зарицькою, у яких і народився син Рудольф. Чому хлопчикові дали таке ім'я? Річ у тому, що його хрестив латинський вікарій. Польський ксьондз думав, що з таким іменем син органіста й матері латинського обряду також стане католиком. Батько невдовзі помер, і сина виховувала матір. Все начебто і йшло до цього, але сталося інакше.

Роки навчання. Перші три класи народної школи Р. Мох закінчив у закладі отців-кармелітів у Роздолі, а четвертий у 1828 році, з відмінним успіхом, уже в рідних Бережанах. З того року 12-літнього учня було зараховано до Бережанської гімназії, яку він також із добрим успіхом скінчив у 1834 році. Закінчивши гімназію, Рудольф подався до Тернополя у єзуїтський ліцей на дворічний курс філософії, який треба було закінчити, щоби вступити в університет. З 1837 року він студент Львівської духовної семінарії. Під час навчання проявив неабиякі здібності, був учасником різних вистав, концертів і забав. Тут і почав писати свої перші твори, які були сприйняті з великим успіхом.

Зміна обряду. Як було сказано вище, Р. Мох у метриці був записаний до латинського обряду. Після смерті батька, мати, не маючи змоги послати на навчання свою здібну дитину, звернулася до бережанського пароха о. Михайла Павликова. Він прийняв сироту до свого дому й привернув до руського обряду. Тут Р. Мох навчився писати й читати по-українськи. Під час навчання у Тернополі отці-єзуїти, бачачи його талант, також хотіли долучати його до свого ордену. Однак Рудольф не піддався їхнім намовкам, бо для себе вже визначив, що стане греко-католицьким священиком. Під час вступу до семінарії «факт латинства» сплив знову. Тому спочатку він вважався екстерністом до часу, поки не владналися всі формальності і його прийняли до духовної семінарії.

Місця праці. Після закінчення богослов'я Р. Мох одружився з донькою пароха Чагрова на Рогатинщині о. Антона Бачинського Розалією. 9 червня 1842 року був висвячений львівським єпископом Григорієм Яхимовичем. Першою його посадою була праця у с. Завадка коло Калуша. Він завідував також селами Збора та Верхня і Станькова. З березня 1843 року його переведено на парафію с. Потік поблизу Рогатина. Пізніше, з лютого 1845 року, він – завідатель, а згодом і парох у с. Лагодів коло Глинян. Тут він пробув до 1864 року. Наступна й остання його парафія – село Острів з Пукасівцями та Куриповом біля Галича. Цікаво, що багато років він працював тут завідателем парафії і тільки з 1878 року став парохом.

Громадська діяльність. Уже після закінчення семінарії був активним у громадській роботі. У 1848 р. обраний делеґатом «Головної Руської Ради», був представником «Головної Руської Ради» в Дрогобичі та Стрию. У жовтні 1848 р. — учасник «Собору руських вчених» у Львові. Часто виступав у пресі зі статтями, у яких обстоював необхідність згуртування народу в боротьбі за свої права, вів активну місіонерську діяльність, був одним із пропаґандистів тверезості, ініціатор створення «Кружка руських місіонерів», «один із головних апостолів...», який проводить серед людей антиалкогольну пропаґанду, бере участь у з'їздах і нарадах учених, сприяє поширенню освіти, культури, хорового мистецтва. Виступав проти намагань намісника Аґенора Ґолуховського ввести латинську азбуку в українське письмо.

Мох і С. Сембратович. Ще перебуваючи в Римі, майбутній галицький митрополит Сильвестр Сембратович видав послання «О достоїнстві чоловіка». Це послання так запало в душу о. Р. Моху, що він став активно впроваджувати його в життя. А вже у 1888 році о. Рудольф Мох вітав митрополита С. Сембратовича у Бурштині, звідки той поїхав до Рогатина. Цікаво, що за три роки перед цим у пресі з'явився останній друкований твір. Р. Моха – вірш на честь митрополита С. Сембратовича.

Творчість. Писати Р. Мох почав ще навчаючись в університеті. Він автор перших оригінальних драматичних творів Західної України, також панегіричного, моралістичного й сатиричного характерів. Його збірка поезій «Мотиль» (1841) – друга в Галичині після «Русалки Дністрової» книжка, написана українською народною мовою. В 1848 р. з'явилась збірка поезій «Стихотворенія». В газеті «Зоря галицька» виступив із сатиричним віршем «Розпука орендарська над селянами, котрії до розуму приходять» (1848) і фраґментами драми про скасування панщини в Галичині «Терпен – спасен» (1849). Кріпосне лихоліття, безпросвіття галицького села показані в п'єсах «Справа в селі Клекотині» (1849), які І. Франко назвав «першою пробою української комедії в Галичині». Тоді ж написав сценічну народну картину зі співами «Проциха», до якої дуже гарну музику скомпонував о. Михайло Вербицький. До речі, з ним Мох вчився у семінарії. Соціально-побутова віршована драма «Опікунство» була поставлена в українському галицькому театрі (1864). У творах усе змальовано з гумором і рідкісною реалістичною правдивістю. Їхня мова досить вправна й відшліфована.

Місіонер проти пияцтва. У 1874 році в Галичині відбувалися місії проти пияцтва у 19 місцевостях, у наступному – вже більш як у 50, переважно на Тернопільщині та Станіславщині. При організації та проведенні цих місій справжньої слави «проповідники тверезості» заслужили численними палкими проповідями перед селянами отці **Василь Залозецький, Ілля Мардарович, Филимон Огоновський, Йосип Кобринський, Йосип Могильницький, Володимир Паук, Антін Струтинський.** Найбільш відомим «апостолом» став **отець Рудольф Мох. З ініціативи останнього і було утворено «Кружок руських місіонерів».**

Мешканці Курипова, розповідаючи про встановлення пам'ятного знака – Хреста тверезості, кажуть, що в давнину в селі стояла корчма блюдниківського пана Ярошинського, котру орендував єврей Мошко і в якій селяни пропивали своє майно, а також землю. На заклик о. Рудольфа Моха громада на околиці Курипова в урочищі Мазурівка закопала бочку вина і, висипавши над нею насип, поставила в 1880 році дубовий хрест, біля якого мешканці села на колінах дали зарік тверезості, а душпастир благословив усіх на те. Донині жителі Курипова показують те місце. Згаданий хрест було знищено в 1960 р., а на відновленому в 1990 р. можемо прочитати такий напис: «На цьому місці наші предки присягали на вірність тверезості».

Великий оратор низького зросту. Історія донесла до нас відомості про зовнішність Рудольфа Моха. Він був низького зросту й невидної постави, але жвавий та енерґійний. Мав круглу голову, опукле чоло, орлиний ніс і добродушно всміхнені уста. Коли він ставав на підвищення і починав говорити, то виголошував промови незвичайно палко і завше з пам'яті, міг промовляти до вірних по дві-три години. У нього був сильний голос і незвичайні ораторські здібності. Не дивно, що його проповіді стягали багато народу й люди шанобливо називали Моха «наш проповідник».

Підготував ***Іван ДРАБЧУК,*** *історик, співробітник Національного заповідника «Давній Галич»*

З РОСИ І ВОДИ!..

ВІТАЄМО!

Просвітяни Калущини віншують з ювілеєм голову осередку с. Ріп'янка

Оксану БУГРІЙ

і зичать здорового патріотичного просвітянського довголіття. З роси і води!.. Многая і благая літ!

У цей святковий світлий день,
Коли настав Ваш ювілей,
Ми щиро Вас усі вітаєм,
Добра і радості бажаєм!
Хай обминають Вас тривоги,
Хай Бог дасть щастя навіки,
Хай світла радісна дорога
Завжди Вам стелиться в житті!

Від просвітян Калущини ***Ігор КОТИК***

ПОДЯКА

Просвітяни щиросердечно дякують заступникові голови «Просвіти» Калущини **Богданові ЯНЕВИЧУ** за плідну патріотичну діяльність, за заснування музею «Калуська в'язниця» і віншують його з одержанням премії імені Марійки Підгірянки.

Просвітяни Калущини

ЖИТТЯ ОСЕРЕДКІВ

ДУШЕВНА РОЗМОВА

На Рожнятівщині відбулася цікава дружня зустріч літературних студій «Ґорґани» (Рожнятів) і «Сонячна криниця» (Долина). Літератори обговорили ряд важливих питань спільної роботи в царині красного письменства, а з окремих із них ухвалили відповідні рішення. Зокрема, рожнятівські й долинські поети і прозаїки домовились про видання спільного літературно-художнього альманаху та встановлення щорічної міжрайонної премії імені Ольги Дучимінської за найкращу книжку краю.

Під час зустрічі створено редакційну колеґію майбутнього альманаху, обговорено умови та шляхи його видання, прозвучали нові поезії літстудійців. Свої твори прочитали члени НСПУ Любомир Михайлів, Леся Шмигельська, а також поети Наталія Данилюк, Оксана Сподар, Ярослав Савчин, Ольга Парадовська, Олег Бойко, Наталія Соломчак, Люба Бойко та інші.

Наступна зустріч літературних студій відбудеться на долинській землі.

Любомир МИХАЙЛІВ, *голова літстудії «Ґорґани»*

ДО ПЕРВНІВ

ТАКА ВПІЗНАВАНА «СТАРА ГУЦУЛКА»

У рамках проекту «Тіні забутих предків. Виставка» видавництво «Артбук» опублікувало книжку про карпатського фотографа початку XX століття «Микола Сеньковський. Карпатські листівки 1925–1932».

Етнографічні та історичні дані, які містяться у фотографіях, несуть у собі інформацію іншого роду, аніж текстові дослідження. Головно, це обумовлене специфікою візуальних образів, які виступають як відправні точки для майбутніх роздумів. Тому і листівки Сеньковського стали певною основою для творчого та більш вільного пізнання Гуцульщини, пише Zaxid.net.

Фактично, у цих світлинах ми можемо реконструювати вагому частину карпатського світу. На фотографіях ми бачимо людей Гуцульщини у їхньому автентичному побуті 20–30-их років. І побачити на світлинах тільки манеру одягу – найменше, що дозволяють листівки Сеньковського. За кожним персонажем стоїть своя унікальна історія, проте відтворити здалося лише кілька з них. Найвідомішою героїнею фотосерії «Гуцульські типи» стала стара гуцулка Чукутиха: по-перше, через те, що жінка набула слави неперевершеної співачки у багатьох карпатських селах, а по-друге, через здобуття знімком найвищої нагороди на фотоконкурсі в Парижі.

Ще можна ідентифікувати дружину Сеньковського, місцеву вчительку Євгенію Поліщук, на листівці під назвою «Жаб'є. Гуцульська дітвора у школі». Доля Євгенії склалася трагічно: під час Другої світової жінка підтримала українське націоналістичне підпілля, через що 1945 року була заарештована радянською владою. Їй вдалося втекти з ув'язнення, але невдовзі Євгенія знову була затримана – під час перетину румунського кордону. Цього разу Сеньковській уже не вдалося звільнитися, датою смерті жінки вважається 1947 рік. Якщо продовжувати біографічні довідки, то життєвий шлях самого Миколи безслідно губиться у 1939 році.

Суттєво полегшують розуміння гуцульської культури зображення місцевих традицій і звичаїв. Фотографії зафіксували весільні та похоронні обряди, побутові сцени, як рибальство або їзду верхи. Ми змогли навіть доторкнутися до питання національної ідентифікації карпатського населення: одна з листівок Сеньковського демонструє пам'ятний знак Тарасові Шевченку, за яким ховається довга і цікава історія. Цей обеліск був найпершим пам'ятником Кобзареві (1862 року), біля нього збиралися гуцульські українці та оберігали його від різних зовнішніх факторів протягом майже півстоліття.

І от, зібравши всю цю інформацію з різноманітних джерел, стало зрозуміло – фотограф Микола Сеньковський фактично недосліджений, попри його вагомість для української культури. Завдяки колекції коломийського філокартиста Валерія Ковтуна було вирішено видати першу книжку про творчість фотографа – «Микола Сеньковський. Карпатські листівки 1925–1932». Фотографії будуть також представлені в експозиції проекту «Тіні забутих предків. Виставка», яка проходить у Львівському палаці мистецтв з 26 червня до 17 липня.

Н. К.

Фото з колекції Валерія КОВТУНА

ВАРТО ЗНАТИ

СЛОВНИК ГАЛИЦЬКОГО ДІАЛЕКТУ

Алярм – сигнал, тривога
Амбулянс – медична допомога
Андрус – злодій
Андрути – вафлі
Багнет – штик
Балакати – говорити (балак – розмова)
Бальон – кулька, м'яч
Бамбетель – кімнатна лавка зі спинкою
Баняк – каструля
Батяр – шибеник, хуліган
Бздура – нісенітниця
Бігме – заприсягтися, поклястися, забожитися
Біня – дівчина
Брама – ворота
Бусько – лелека
Вар'ят – божевільний
Вельон – фата нареченої
Виходок – вбиральня
Вуйко – дядько
Вуйна – тітка
Галіція – Галичина
Гальба – кухоль
Гара – горілка (або самогон)
Гуляти – танцювати
Ґазда – господар
Ґаляретка – желе, мармелад
Ґонор – честь
Ґречний – ввічливий
Ґудз – вузол
Дефіляда – парад
Дзиґар – 1. сигарета 2. годинник (дзиґарок)
Дупа – попа
Жовнір – солдат, воїн
Забава – свято, танці
Заліско – праска (утюг)
Зафундувати – виставляти
Захцянка – бажання
Зимно – холодно
Зупа – суп
Камізелька – жилет, безрукавка.

(Далі буде)

НЕЗАБУТНІ

КРІЗЬ ТЕРНИ ДО ЗІРОК

Минув рік як відлетіла у вирій вічності світла душа Дмитра Михайловича Фреїка – Великого галичанина, вченого зі світовим ім'ям.

Народився Дмитро на Великдень – 5 квітня 1942 року (за документами – 1943 року) в бідній селянській родині Михайла Ількoвича Фреїка (1903–1980) і Юстини Степанівни з роду Рекути (1903–1990) і був п'ятою дитиною, після Ганни, 1927 р. н., Стефанії, 1929 р. н., Ярослави, 1932 р. н. і брата Ілька, 1935 р. н. Жила родина Михайла Фреїка разом із родиною його брата Миколи на хуторі в урочищі Корчунок під самим лісом за кількасот метрів від села Кінашів.

Йшла Друга світова війна. Село було окуповане німцями з 3 липня 1941 року, які спочатку не були такими жорстокими, як московські «визволителі». До хати Фреїків, що складалася з невеликої кухні, коридорчика і однієї кімнати і де тулилися сім душ, поселили одного німця років тридцяти п'яти. Старший брат Дмитра Ілько згадував, що солдат часом пригощав його, брата й сестер солодощами і небаченими ними раніше апельсинами, гладив по головах і на пальцях показував, що у нього вдома «цвайкіндер». Та це тривало недовго. Вже через кілька місяців нацисти взялися вивозити юнаків і дівчат на роботи до III Рейху.

ОУН, що активно діяла на цих теренах, організувала загони самооборони й чинила активний спротив німецькій адміністрації, виводячи молодь до навколишніх лісів. З наступного року ці загони трансформуються у військові підрозділи УПА, що активізують боротьбу з німцями, відбиваючи у них людей і худобу, яку теж намагались вивезти. Старша сестра Ганна теж часто ховалася в лісі у повстанців.

Окупанти репресували населення і навіть розстрілювали людей. В 1942–1944 роках були заарештовані: Павло Миколайович Сидорик, 1924 р. н., розстріляний навесні 1943 року, Микола Миколайович Шеремета, 1924 р. н., Володимир Ількович Костик, заарештований і замучений в Станіславській тюрмі в 1943 році; Микола Васильович Сірко, 1920 р. н., вчитель, завуч школи в с. Боднарів, заарештований в грудні 1943 року і розстріляний німцями в Дем'яновому лазі біля Станіслава 24 березня 1944 року. До Німеччини вивезли біля ста осіб. Особливо лютували окупанти при відступі, коли спалили в Кінашеві біля 70 хат. Горів і Малий Кут – частина села, що була найближче до їхньої оселі. Та вогонь до них не дійшов. Загалом за час німецько-угорської окупації з початку липня 1941 по кінець липня 1944 року, за підрахунками колишнього голови обласного «Меморіалу» Степана Каспрука, було розстріляно або відправлено в концтабори біля 18 тисяч наших краян. На зміну одним окупантам повернулися інші – «совіцькі визволителі». Повернувся і «енкаведистський» терор. Йому чинили шалений опір упівці. До хати поблизу лісу часто навідувались як повстанці, так і окупанти.

Так, 21 листопада 1945 року завернув до хати Фреїків вояк УПА Дмитро Михайлович Луцький, щоб дати певні настанови щодо збору інформації та привітати господаря з іменинами. Але до хати підступили енкаведистські каратели. Дмитро, озброєний «наганом» і гранатою, не захотів наражати дітей на небезпеку й пішов на прорив до лісу. Так він і загинув у нерівному бою, не давшись ворогам до рук. Трирічний Дмитрик, який у цей час бавився на подвір'ї, дуже злякався, і цей подвиг повстанця закарбувався на все життя.

В 1949 році енкаведисти вбили батькового брата Миколу і довший час не дозволяли його хоронити. Важко пережив і страшну трагедію – вивезення до Сибіру в 1950 році з села Тисменичани Надвірнянського району старшої сестри Ганни, вчительки місцевої школи, разом із родиною чоловіка Ярослава Оріщака. Ганна залишила на батьків двомісячного синочка Дмитрика, який через півроку помер через те, що в родини реквізували корову і не було де дістати молока. Сама ж Ганна незабаром пропала безвісті на спецпоселенні в Томській області. Всі ці випробування загартували характер майбутнього вченого.

Слідом за сестрою він вирішив, що буде здобувати знання і теж стане педагогом. Він успішно закінчив восьмирічну школу в рідному селі та Більшівцівську середню школу і в 1959 році приїхав до Станіслава вступати на фізико-математичний факультет педагогічного інституту. Дмитро успішно склав вступні іспити і, ставши студентом, поселився в гуртожитку № 2 по тодішній вул. Капітана Дадугіна (нині – Є. Коновальця). Тут він зустрівся з такими ж юнаками й дівчатами, що приїхали з різних містечок і сіл області здобувати професію вчителя фізики. Була серед них і дівчина з Вінниччини Людмила Мазур, в яку юний Дмитро зразу ж закохався. За нею упадали всі хлопці, але вона була неприступна. Тому Дмитро довго не наважувався навіть підходити до неї.

Як не дивно, але першою оцінкою майбутнього вченого була «двійка» з математичного аналізу. Але надалі він вчився добре. Першу свою педагогічну практику Дмитро проходив у с. Бишів Галицького району. Тут повною мірою вперше проявилось його вміння прихиляти до себе людей, особливо молодь, ставати для них і другом, і Вчителем з великої літери. І так було все його життя. На п'ятому курсі, ставши факультетським авторитетом, він освідчився білявій красуні Людмилі й, отримавши згоду, в грудні 1963 року привіз її до рідного села, щоб познайомити з рідною. Влітку вся родина поїхала на весілля до Вінниччини.

Після закінчення вишу Дмитро, пропрацювавши місяць у Перегінській школі, вступив до аспірантури Львівського держуніверситету ім. І. Франка. З другого курсу Дмитра Фреїка призвали до армійських лав, та, незважаючи на суворі армійські будні, він виношував у голові новаторські ідеї з обраної теми для дисертації. Повернувшись до університету, Дмитро Михайлович із головою поринає в наукові дослідження і в 25 років робить відкриття нового напряму в галузі матеріалознавства тонких плівок, яке визначить все його подальше життя – життя видатного вченого – автора більше семи сотень наукових праць та великого педагога – засновника й натхненника наукової школи, учні якого продовжують справу свого вчителя і друга – професора Фреїка, якого жартома називали «Галицьким Ейнштейном».

В тому майже півстолітньому періоді вмістяться і великі здобутки, і важкі втрати. Слідом за своїм родичем стануть вчителями майже вся його численна родина, сумарний педагогічний стаж якої складає близько шестисот років. Вдячні нащадки мають намір відкрити в його будинку на Корчунку в с. Кінашів родинний музей і звернутись до місцевої влади з проханням перейменувати вулицю, що тут пролягає, в його честь.

Михайло ФРЕЇК, *завідувач музею «Дем'янів Лаз»,*
Ілля ФРЕЇК, *викладач ПНУ ім. В. Стефаника*

ЗНАЙ НАШЕ!

МУЗЕЇ, ЯКІ ВАРТО ВІДВІДАТИ

МУЗЕЙ ПИСАНКОВОГО РОЗПИСУ

Споруджений у формі писанки у центрі міста Коломиї. У музеї можна побачити 10 тисяч писанок зі всіх реґіонів України, Польщі, Чехії, Румунії, Словаччини, Білорусії, Росії, Франції, Канади, США, Пакистану, Індії, Шрі-Ланки, Китаю, Єгипту й Алжиру.

Адреса музею:
м. Коломия, просп. В. Чорновола, 43.
Телефон: (03433) 2-78-91.

МУЗЕЙ ВІВЧАРСТВА

Знайомство з традиційним заняттям горян – вівчарством, з процесом переробки молока, виготовлення сиру, вурди й бринзи, нетрадиційним методом лікування продуктами вівчарства – овітерапією. Можна побачити побут вівчарів, інструменти для роботи тощо. При музеї організовується майстер-клас із переробки вовни від стрижки до виготовлення продукції.

Адреса музею:
с. Космач Косівського району, присілок Клифа.
Телефони:
(03478) 5-77-41, (067) 999-21-15.

ОБЛАСНИЙ ХУДОЖНІЙ МУЗЕЙ

Розташований у дуже гарній пам'ятці архітектури XVII ст. – ренесансному Колеґіальному костелі Непорочного Зачаття Діви Марії. Збірка охоплює унікальні пам'ятки Галицького іконопису й барокової скульптури, творчість класиків західноукраїнського малярства. Наприклад, можна оглянути роботи майстрів барокової скульптури XVIII ст. Й.-Ґ. Пінзеля (скульптури якого нещодавно експонувалися у Луврі) та М. Полейовського, доробок місцевих осередків іконопису – Бойківщини, Гуцульщини. Чи не найбільшу частину колекції становлять твори народного мистецтва, зокрема художні вироби майстрів Гуцульщини, Покуття, Бойківщини, Опілля.

Адреса музею:
м. Івано-Франківськ, вул. Низова, 2.
Телефон: (03422) 4-40-38.

(Далі буде)